

nímica): bisc. guip. *baldarr* «torpe» i «destartalado», «carnazas, formes charnues», «nubes pesadas que arrastra el vendaval», «cosa ladeada» a Ondárroa (Azkue); al costat d'això hi ha encara *baldan* «abandonado, flojo, desaliñado» que Azkue dona també com a bisc. i guip.; l'abstracte *baldankeri* «insultos, galbana, desidia» (Azkue) ¿és, però, forma realment primitiva o bé dissim. de *baldarkeri*? (que Azkue no admet, i que trobem en lexicògrafs suspects de neologisme, com LMendizábal «torpeza», *La Lengua Vasca*, p. 248), car llavors *baldan* s'hauria pogut extraure secundàriament de l'abstracte. Quedi indecís, car l'explicació dissimilatòria és ben seductora, però Azkue té dret a més crèdit que Mendizábal, i documenta *baldankeri* una o dues vegades en Mendiburu (Pamplona, 1760, i no sé si en una obra independent) i jo mateix trobo *baldan* en un text biscaí de llenguatge tan castís com el *Peru Abarka* de Mogel, 7.ª ed., p. 15, ço que de tota manera no fóra decisiu. Hi ha encara un *baldatx* «persona desaliñada y mezquina; colgajo» en llocs del guip.; i un parell de formes locals que podrien atribuir-se al grup romano-basc que he estudiat a BALDA: *baldi* 'humil', i 'estupefacte' (bisc.?, lab.?, *balditu* 'humiliar' en tots dos dialectes. La mera homonímia és ben probable en els últims casos; i quant a *baldarr*, com que hi ha possibilitats d'una explicació basca diferent, no podem derivar-ne cap confirmació ferma d'un arrelament antic de *balder* en els parlars fronterers euskero-romànics de la banda Est o Oest, i només un vague reforç d'aquest supòsit.

Baldó, V. BALDA Baldor, V. abundor Baldraga, V. DCEC (I, 378b44, etc.) i DECH, s. v. ³⁵ *Baldreig*, V. *baladrejar*

BALDRITXA, ocell marí de la família de les procellàrides, que s'alimenta de peixos, mot baleàric d'etimologia incerta, però d'origen probablement mossàrab, i amb variants (*boldritja*, etc.) en altres costes: és versemblant que sigui alteració d'un més antic **barditxa* i abans **parditxe*, que seria pròpiament la forma presa normalment pel ll. PERDIX, -ICIS, 'perdiu', en aquesta llengua romànica, i fóra exemple del cas freqüent del nom d'un animal de terra estès per comparació a un de marí. □ 1.ª doc.: 1870-90, *DAG*.

Es tracta sobretot, si no únicament, d'una denominació i una au menorquina. Ja en donà una bona descripció F. de B. Moll en la seva monografia, de c. 1925, sobre el parlar de Ciutadella (publ. a la *Misc. Alcover* de 1931). Ha designat, en realitat, tres ocells diferents, dels quals dona bones figures, explicació i dades *AlcM*, i especialment dues procellàrides (menys pròpiament una espècie de grossa gavina, el *Larus melanocephalus*, que és l'única que assenyalà el *DAG*). Tots tres són ocells més o menys semblants a una gavina o un alcatràs, i de grandària semblant a la de moltes gavines mallorquines, no gaire més gran que certes perdius. Una de les dues procellàrides, una pal-

mípeda, el *Puffinus cinereus*, té realment una semblança colpadora amb una perdiu; si tenim en compte que les palmípedes més conegudes com l'ànc, l'oca i la gavina, són ocells al capdavant relacionats sempre (almenys pel poble) amb les gallinàcies —perdius, guatlles, becades gallines diverses— i limícoles (que la gent no sempre ho destria), ens serà evident que la baldritxa pogué pendre nom d'una d'elles, com la grossa gavina coneguda per perdiu *de mar*, ocell de costa de color gris fosc com la gavina de *manto negre* que ens descriuen el *DAG*. i *AlcM* (§ 3), la *glareola pratincola*.

De la gran difusió del coneixement de la baldritxa a Menorca (jo mateix n'hi he vistes a Fornells) és testimoni l'acc. 'dona deshonestà', viva en el parlar de Ciutadella. És, doncs, abans que tot un mot i un ocell menorquí, però no exclusivament, car (segons m'informa el nostre ornitòleg màxim Joaquim Maluquer) el nom *baldritja* està en ús també entre els pescadors de Peníscola, on era el que usava el seu informant local: les baldritxes freqüenten sobretot els Columbrets, on van a pondre, i allí el devia apendre aquest pescador, que pesca molt habitualment en aquestes illetes. Això fa creure, doncs, que també es deu usar a les costes intermèdies, i sobretot a la Costa de Tramuntana mallorquina, si bé el caràcter més espadat d'aquesta, i alhora menys netament rocós que la de Menorca i els Columbrets, es deu prestar menys a la vida de l'ocell, i aquest per tant no hi és tan conegut com a la costa menorquina. Veg. la segura i precisa informació gràfica i tècnica que dona sobre el nostre ocell el gran llibre de Maluquer, *Els Ocells de Catalunya*, Barcelona 1973.

D'altra banda també existeix a Eivissa, allí «*boldritja*: cuervo marino», PzCabrerero; i a la Marina d'Alacant *voldrija* (*BDC* x, 98, Altea).⁴ En fi, com ja se li ocorregué a Moll —veg. l'article d'*AlcM*— sembla que també vingui de la mateixa etimologia el nom d'un gran ocell de mar mallorquí, que encara que no sigui el mateix no té menys grandària ni aspecte gaire diferent (veg. el gravat allí i compareu el nom d'aquest ocell de pas, *Sterna anglica*, amb el *Puffinus anglorum* de Menorca): *llambritja*. En aquest, l'alteració consonàntica per l'arabització és més considerable i hi ajudaria l'etimologia popular: *llambreitjar* es diu de la fosforescència del plàncton marí i l'atac bruscat de la llambritja suggereix la idea de brill instantani; i, amb metàtesi successives: *baldritja* > **daldbritja* > **ladbritja*.²

³ **Perditxe* és la correspondència que hem d'esperar del ll. PERDIX, -ICIS, en mossàrab, si bé cal advertir que, sobretot en les formes més o menys arabitzades d'aquest llenguatge, era un fet comuníssim que la *e* es canviés en *a*, sobretot en posició àtona, i encara més en el que afecta la *-e* dels femenins i l'acompanyada d'una *r*; quant al canvi de *p* en *b* ja és ben sabut que era de rigor en tota forma arabitzada del mossàrab.³ Ens bastarà recordar el fr. *perdris* 'perdiu', els cat. *cartró*, *tartrana*, *Bartra*, *bertrol*, *espoltrir*, fr. ant. *paltret* de PARTIRE (*REW*, 6259), etc., per com